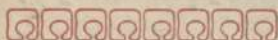

Тарас Шевченко.

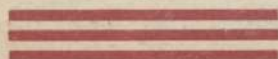

891.79-1

III з'я то

ТОПОЛЯ

1861 $\frac{26}{\text{II.}}$ **1911**

**з двома малюнками
артиста-маляра
П. Холодного.**

8906 ✓

Видавництво
„ЧАС“ у Києві.

Серія 5-та.

№ 43. Ціна 2 к.

Видано на спомин
про 50-літні
роковини 30 дня
смерти

Т. ШЕВЧЕНКА.

Леско

Як читати українську книжку

Хто не знає ще, як саме читати книжки, писані нашим правописом, тому подаємо такі правила:

1. **ъ** зовсім не пишеться, бо його ні нащо не треба; пишемо не **ранъ, ладъ**, а **ран, лад**.

2. Замість **ы** пишеться **и**, й вимовляється це й не м'яко, а твердо; написано: **риба, сини**,—треба читати **рыба, сыны**.

3. Попереду писалося **и** там, де вимовляється воно м'ягенько: **сини, лис**, а тепер скрізь там пишеться **і: сїни, лїс**.

4. Попереду писалося: **йизъ, йихаты, мойи**, а тепер замість двох літер **йи** писатиметься одна **ї**, то б то так: **їв, їхати, мої**.

5. Буква **є** писатиметься там, де вона вимовляється м'ягенько. Попереду писалося: **мелькає, єдиний**, а тепер: **мелькає, єдиний**.

6. Отакий значок ' зветься *апостроф*; він становиться посеред слова тоді, як передня буква не м'ягчиться, не зливається з другою, що після неї; попереду писали: **п'ятанъ, выпью**, а тепер: **п'ятак, вип'ю**

Правопис цей знову введено у нас через те, що ним найкраще можна написати слова нашої української мови. До того ж слова, написані цим правописом, беруть менше місця, а через те й книжки, так друковані, можна видавати і продавати дешевше.

Головний склад виданнів „ЧАСУ“: Київ, Володимирська, № 28, Українська книгарня „Літературно-Наукового Вістника“. Крім того видання „Часу“ продаються по всіх кращ. книгарнях.

Т. Шевченко.

ТОПОЛЯ

З ДВОМА МАЛЮНКАМИ
АРТИСТА-МАЛЯРА П. ХОЛОДНОГО.

Видавництво
„ЧАС“ у Києві.
Серія 5-та.
№ 43. Ціна 2 к.

Видано на спомин
про 50-літні
роковини зо дня
смерти
Т. ШЕВЧЕНКА.

1941

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

Великий народній український письменник Тарас Григорович Шевченко народився 25 февраля (лютого) 1814 року в с. Морянцях, Звенигородського пов., на Київщині. Батько Шевченків був кріпаком, і Тарасові ще за дитячих літ довелося зазнати багато лиха. Ще малим батько віддав Тараса до дяка вчитися грамоти. Коли минуло хлопцеві 12 років, батько Шевченків помер і Тарас лишився сам-самісінький на білому світі. Пішов він у найми, потім був за челядинка на панському дворі у пана Енгельгардта. Помітивши, що хлопець має хист до малювання, пан віддав його у Варшаву до малара в науку, а потім за контрактував (р. 1831) на 4 роки малярові Ширяєву у Петербурзі. Тут зустрів Шевченко своїх земляків, а ті познайомили його з московськими письменниками та художниками-малярами. Ці люди помітили, що Шевченко має великий письменницький талант і хист до малювання, й викупили його у пана (р. 1838) за дві з половиною тисячі карбованців. Тоді він вступив до вищої художницької школи у Петербурзі (Академії Художеств). По скінченню науки у цій школі, Шевченко повернувся до Київля. Але його було заарештовано в гурті з іншими людьми, що заступали так зване Кирило-ефодієвське Братство. Після арешту Шевченка було віддано у москалі і заслано в оренбурзькі степи, де він і пробув 10 років. Кінець свого життя він прожив у Києві та Петербурзі, де й помер 26 февраля 1861 року. Поховано Шевченка над Дніпром біля Канева, на Чернечій горі.

За своє життя Тарас Шевченко написав багато чудових пісень нашою мовою. Всі розумні люди вважають його твори надзвичайними, геніальними, і глибоко люблять його пам'ять. Для вшанування ж його пам'яті на віки віковічні тепер збираються по всій Російській Державі гроші, щоб збудувати йому величній пам'ятник у Києві.

Всі пісні Тараса Шевченка збрано в одну книгу, що зветься: „Кобзарь“. Ця книга дешево видання цієї книги коштує 65 коп. по всіх книгарнях. Мати Шевченкового „Кобзаря“ і знати всі його твори повинен кожен українець.

ТОПОЛЯ.

(П. С. Петровській ¹⁾).

По діброві вітер віє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.
Стан високий, лист широкий—
Марно зеленіє.
Кругом поле, як те море
Широке синіє.
Чумак іде, подивиться,
Та й голову схилить;
Чабан в-ранці з сопілкою
Сяде на могилі,
Подивиться—серце ние:
Кругом ні билини!
Одна—одна, як сирота
На чужині гине!

Хто-ж викохав тонку, гнучку
В степу погигати?
Постривайте, все розкажу.
Слухайте ж, дівчата!

Полюбила чорнобрива
Козака дівчина.
Полюбила—не спинила:
Пішов, та й загинув.

¹⁾ Пани Петровська—була матір'ю приятеля Шевченкового Петровського, його товариша, з котрим він разом вчився малювати в „Академії Художеств“. Шевченко якийсь час див разом з ним і його матір'ю, і пани Петровська дуже любила Шевченка.

Як-би знала, що покине,
 Була б не любила:
 Як-би знала, що загине,
 Була б не пустила:
 Як-би знала—не ходила б
 Пізно за водою,
 Не стояла б до півночі
 З милим під вербою!
 Як-би знала...

І то лихо—
 Попереду знати,
 Що нам в світі зустрінесться...
 Не знайте, дівчата!
 Не питайте свою долю!
 Само серце знає,
 Кого любить. Нехай вьяне,
 Поки закопають!
 Бо не довго, чорнобриві,
 Карі оченята,
 Біле личко червоніє—
 Не довго дівчата!
 До полудня, та й завьяне,
 Брови полиняють...
 Кохайтеся ж, любитеся,
 Як серденько знає.

Защобече соловейко
 В лузі на калині,
 Заспіває козаченько
 Ходя по долині.
 Виспіває, поки вийде
 Чорнобрива з хати,

А він їй запитає:

— Чи не біла мати?

Стануть собі, обіймуться:

Співа соловейко:

Видання
 А. П. П.
 Київ

Послухають, розійдуться—

Обоє раденькі.

Ніхто того не побачить,

Ніхто не питає:

«Де ти була? що робила?»

Сама собі знає....

Любилася, кохалася,

А серденько мліло:

Чуло серце недоленьку,

Сказати—не вміло.

Не сказало,—осталася.

День і ніч воркує,

Як голубка без голуба,

А ніхто не чує.

Не щебече соловейко

В лузі над водою,

Не співає чорнобрива,

Стоя під вербою:

Не співає,—сиротою

Білим світом нудить.

Без милого батько, мати

Як чужії люди:

Без милого сонце світить

Як ворог сміється:

Без милого скрізь могила...

А серденько б'ється!

Минув і рік, минув другий,

Козака немає:

Сохне вона, як квіточка,—

Мати не питає:

—«Чого в'янеш, моя доню?»

Стара не спитала,

За сивого, багатого

Тихенько єднала.

—«Іди доню!»—каже мати:

«Не вік дівувати.

Він багатий, одинокий,

Будеш панувати!»

—«Не хочу я панувати,

Не піду я, мамо!

Рушниками, що придбала,

Спусти мене в яму!

Нехай попи заспівають,

А дружки заплачуть:

Легше мамо в труні лежать,

Ніж його побачить.»

Не слухала стара мати,

Робила, що знала,—

Дивилася чорнобрива.

Сохла, і мовчала.

Пішла в-ночі до ворожки.

Щоб поворожити,

Чи довго їй, одинокій.

На сім світі жити?

«Бабусенько, голубонько,

Серце моє, ненько!

Скажи міні щирю правду:

Де милий-серденько?

Чи жив-здоров? чи він любить?

Чи забув, покинув?

Скажи ж міні: де мій милий?
 Край світа долину!
 Бабусенько, голубонько!
 Скажи,—бо ти знаєш!
 Хоче мати мене дати
 За старого заміж.
 Любять його, моя сиза,—
 Серце не навчити.
 Пішла б же я утошилась—
 Жаль душу згубити.
 Коли не жив чорнобривий.—
 Зроби, моя пташко,
 Щоб до-дому не вернулась...
 Тяжко міні, тяжко!
 Там старий жде з старостами...
 Скажи ж мою долю!
 —»Добре, доню! Спочинь трошки!
 Чини ж мою волю!
 Сама колись дівувала,
 Теє лихо знаю:
 Минулося,—навчилася:
 Людям помагаю.
 Твою долю, моя доню,
 Позаторік знала,
 Позаторік і зіллячка
 Для того придбала.
 Пішла стара, мов каламар ¹⁾
 Достала з полиці.

1) Чорвилиця.

—»Ось на тобі сього дива!
 Піди до криниці:
 Поки півні не співали,
 Умийся водою,
 Виий трошки сього зілля—
 Все лихо загоїть.
 Випьєш—біжи, яко мога:
 Що-там не кричало,
 Не оглянься, поки станеш
 Аж там, де прощалась;
 Одпочинеш. А як стане
 Місяць серед неба,
 Виий ще раз: не приїде—
 В-третє випить треба.
 За перший раз,—як за той рік,
 Будеш ти такою:
 А за другий—серед степу
 Тупне кінь ногою.
 Коли живий козаченько,
 То зараз прибуде...
 А за третій—моя доню,
 Не питай, що буде!
 Та ще чуєш, не хрестися!
 Бо все піде в воду.
 Тепер же йди, подивися
 На торішню вроду.«
 Взяла зілля, поклонилась:
 —»Спасибі, бабусю!«
 Вийшла з хати: »Чи йти, чи ні?
 Ні, вже не вернуся!«

Пішла, вмилась, напилася,
 Мов не своя стала;
 В-друге, в-третє, та, мов сонна,
 В степу заспівала:

 >Плавай, плавай, лебеденько,
 По синьому морю!
 Рости, рости, тополенько,
 Все в-гору та в-гору!
 Рости гнучка та висока
 До самої хмари,—
 Спитай Бога: чи діжду я,
 Чи не діжду пари?
 Рости, рости, подивися
 За синєє море:
 По тім боці—моя доля,
 По сім боці—горе.
 Там десь милий чорнобривий
 Співає, гуляє,
 А я плачу, літа трачу,
 Його виглядаю.
 Скажи йому, моє серце,
 Що сміються люди:
 Скажи йому, що загину...
 Коли не прибуде!
 Сама хоче мене мати
 В землю заховати...
 А хто-ж її головіньку
 Буде доглядати?
 Хто догляне, розпитає,
 На старість pomoже?

... та, мов сонна,
 В степу заспівала..

Мамо моя! доле моя!

Боже милий, Боже!

Подивися, тополенько!

Як нема—заплачеш

До схід сонця, ранесенько!

Щоб ніхто не бачив.

Рости ж, серце-тополенько,

Все в-гору та в-гору!

Плавай, плавай, лебедоньку,

По синьому морю!»

Отак тая чорнобрива

Плакала, співала,

І на диво серед поля

Тополею стала.

По діброві вітер виє,

Гуляє по полю,

Край дороги гне тополю

До самого долу...

[1839]

Петербург.

ЖЕРТВУЙТЕ на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві!

Вийшли з друку такі видання:

Життя Тараса Шевченка. Листок—біографія, з сьомо малюнками (два у трьох фарбах). Листок придатний, щоб завести у рямки або прибити у хаті на стіні. Увесь чистий прибуток од видання призначено на будовання пам'ятника Шевченкові у Києві. Ціна **3** коп., на гарному папері—**15** к.

Кобзарь Т. Шевченка. Друге видання: „Общества имени Т. Г. Шевченка для вспомоществования нуждающимся уроженцамъ Южной Россіи, учащимся въ высшихъ учебныхъ заведеніяхъ С.-Петербурга“ та „Благотворительнаго Общества изданія общепользньихъ и дешевыхъ книгъ“ С.-Петербурга 1908. На веленовому папері з 3-ма портретами поета—**3** карб., на простому папері—**1** карб. **50** коп., на простійшому папері з життєписом поета—**60** коп.

Портрети Т. Шевченка, роботи артиста маляра Фотія Красицького: великого розміру (в шапці) ціна **20** коп., і (на кращому папері) **1** карб., без шапки—**30** коп.; портрет (в шапці) з життєписом Т. Шевченка, ціна **3** коп.

Продаються: в Українській книгарні, Безаківська вулиця № 8, в книгарні „Літературно-Наукового Вістника“, Володимирська вулиця № 28 і по інших краццх книгарнях.

8906

Хата, де народився Т. Шевченко.

Київ.

**Друкарня 1-ої Київськ. Грубарськ. Спілки Трехсвят. 5.
1911.**